

DESETA OBLETNICA DELOVANJA MUZEJSKE ENOTE ORMOŽ V OBNOVLJENI GRAJSKI PRISTAVI

2011–2021

Letos mineva deset let, odkar je bila obnovljena Grajska pristava v Ormožu in 16. septembra 2011 slovesno predana svojemu namenu. Z njeno obnovitvijo so ormoška kulturna, muzejska in glasbena dejavnost dobile še boljše možnosti za svoj razvoj in obenem še večji pomen v širšem ormoškem in tudi slovenskem prostoru. V minulih letih se je v njej zvrstilo lepo število prireditev muzejske enote Ormož, zato želimo v prispevku nekatere izmed njih tudi podrobneje predstaviti.

O Grajski pristavi

Grajsko pristavo povezuje več gospodarskih poslopij, ki so nastajala v različnih časovnih obdobjih od 18. stoletja naprej. Poslopja so nekdanj segala neposredno do gradu, nato je bil v šestdesetih letih preteklega stoletja del poslopij porušen. Po nacionalizaciji gradu, leta 1945, so v njej delovala različna podjetja, ki pa so se zaradi dotrajanosti objekta sčasoma preselila na druge lokacije; zadnja se je septembra 2004 preselila uprava podjetja Opekarne Wienerberger. Objekt je več let ostajal zapuščen in nevzdrževan, zato je bil pred obnovo v zelo slabem stanju. Zidovi in streha so bili na nekaterih mestih zaradi zamakanja skoraj popolnoma dotrajani in uničeni, zato je bilo smiselno, da projekt obnove ne zajame le rekonstrukcije obstoječe stavbe, temveč poskrbi tudi za delno novogradnjo.²

Objekt danes ohranja arhitekturno zasnovo grajske pristave, hkrati pa ga z zanimivimi tehnološkimi posegi umešča v sodobni čas.³ Z novo podobo mu je bila omogočena pot v pestro muzejsko, glasbeno, ne nazadnje pa tudi v bogato kulturno in družabno dogajanje.

Stalne razstave v pristavi

Umetnostnozgodovinska pričevalnost ormoškega območja je zastopana na razstavi izbranih srednjeveških plastik, ki sodijo med vrhunske umetnine romanskega in gotskega sloga. Arheološka razstava popelje obiskovalca v prazgodovinsko obdobje (11.–1. stoletje pr. n. št.), ki je v Ormožu zapustilo mnoge najdbe, saj je bila tukajšnja prazgodovinska naselbina celo med večjimi naselbinami v Evropi. Stopnišče, ki vodi v prvo nadstropje, približa obiskovalcu še najdbe iz starejše in mlajše železne dobe ter manjšo etnološko razstavo lončarskih izdelkov iz preteklega stoletja.⁴

Grajska pristava pred obnovo. Hrani: Občina Ormož.

Pogled na Grajsko pristavo med obnovo. Hrani: Občina Ormož.

Svečanosti ob odprtju se je udeležila množica obiskovalcev.

Foto: Ciril Ambrož.

¹ Manica Hartman, urednica Zgodovinskih zapisov, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, OE Ormož.

² Hartman, 2011, 2013.

³ <http://trajekt.org/2012/02/09/marusa-zorec-je-dobitnica-nagrade-presernovega-sklada/>.

⁴ Hartman, 2011.

I. Grajska pristava je do danes gostila številne prireditve

Od odprtja do danes smo v muzejski enoti Ormož pripravili mnoge prireditve (občasne razstave, muzejske scene, simpozije, delavnice za otroke ...), delček teh je bil predstavljen že v muzejskem zborniku leta 2013, zato so v tem zborniku zbrane druge večje prireditve in tiste, ki so bile izvedene po omenjenem letu.

a. Razstave

17. oktobra 2011 smo odprli prvo likovno razstavo. Svoja likovna dela je postavil na ogled ljubiteljski slikar, Ormožan Milan Breclj, ki ga je po končani srednji šoli pot peljala v Avstrijo, kjer se je kasneje tudi zaposlil in si ustvaril družino. Likovnega ustvarjanja se je resneje lotil po izobraževanju pri akademskem slikarju prof. Manfredu Aichholzerju, ki ga je navdušil nad tehniko slikanja olje na platno.⁵

25. septembra 2012 smo galerijo grajske pristave odeli v simfonijo barv s slikarskim opusom dveh domačih ljubiteljskih slikarjev, Vide Rajh in Ota Žnidariča.

3. decembra 2012 smo obiskovalcem omogočili brezplačen ogled razstav in pripravili odprtje razstave *Tapiserij slikarja in grafika Marija Preglja* ter predstavili *Vodnik po muzejskih razstavah v Grajski pristavi Ormož, gradu Ormož in gradu Velika Nedelja*.

Odprtje razstave.
Foto: Nina Mertik.

Na predvečer kulturnega praznika **leta 2013** smo odprli razstavo *Skulptur in asemblažev Josipa Vlašiča*. Z njo nas je avtor želel spodbuditi, naj nas zavrženi les, pozabljena žica, zarjavela pločevina, nepotrebni aluminijasti odpadki ... spomnijo na to, da so – čeprav stari in izrabljeni – lahko spet ponovno lepi in da niso vredni samo novi, brezhibni in bleščeči se predmeti.⁶

Od 8. oktobra 2013 do januarja 2014 smo razstavljali nekaj izbranih slikarskih in kiparskih del, ki so nastala na desetih mednarodnih likovnih kolonijah na Turistični kmetiji Hlebec na Kogu. Okrog šestdeset domačih in tujih umetnikov različnih poklicev, likovnih izobrazb in raznovrstnih slogovnih izrazov je pustilo v desetih letih ustvarjanja za seboj globoko umetniško sled v svojih številnih slikah, risbah, akvarelih in kiparskih umetninah, mnoge izmed njih so obiskovalcem še danes na ogled ob obisku kmetije.

Skrivo v drevesih – pravljica skrivnost vznemiri dušo, ko zadiši vonj po sveže brušenem lesu in roka poboža rojevajočo se obliko. Takrat zazveni najlepša melodija, ki je bila desetletja zapisana med drevesnimi letnicami.
Foto: Nina Mertik

Razstava *Nove pridobitve zadnjih desetih let (odprtje 4. februarja 2014)* je predstavila del bogate in raznolike premične kulturne dediščine, ki jo je naš muzej pridobil v zadnjih desetih letih z odkupi, donacijami ali darili posameznikov.

11. marca 2014 smo spoznavali likovni svet Gregorja Samasturja, edinstvenega človeka in umetnika, ki je uspel svojim spominom dati pravi izraz, rimo, posebno mesto ... Odel jih je v barvo, platno, glino, les, mavec, poezijo ..., predvsem pa se je z njimi poklonil spominu na svojega pokojnega sina.

⁵ Hartman, 2013.

⁶ Vlašič, 2013.

Razstava *Pranje in likanje perila nekoč, Mar res radost in veselje žensk?* (odprtje 8. decembra 2015) je predstavila del bogate etnološke dediščine dveh gospodinjskih opravil, ki sta sicer zahtevali veliko truda in časa, bili pa sta še posebej pomembni, saj je bilo le lepo oprano in zlikano perilo ogledalo dobre gospodinje.

18. maja 2016 je potekala slavnostna prireditev ob mednarodnem muzejskem dnevu. V muzejski enoti smo pripravili dva dogodka. Obiskovalcem smo predstavili sliko *Žalostne Matere Božje*, ki je bila preseljena iz ukinjenega ormoškega samostana v frančiškansko samostansko cerkev v Varaždin, v nadaljevanju večera pa je bila predstavitev glasbenega avtomata, ki ga je muzeju podaril ptujski zasebni zbiratelj Marko Sluga.⁷

Pogled na razstavo.
Foto: Nina Mertik.

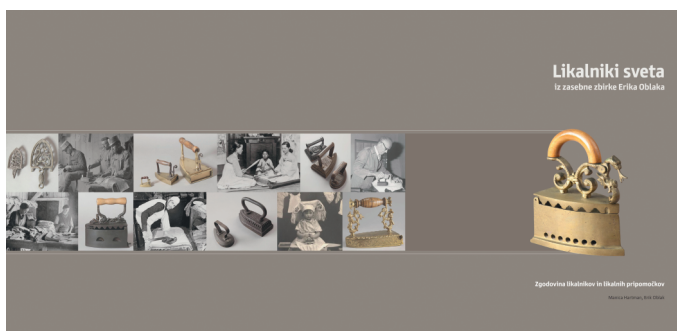

Oltarna slika *Žalostne Matere Božje* (detajl) in glasbeni avtomat donatorja Marka Sluge.
Foto: Nina Mertik.

Razstava *Likalniki sveta* iz zasebne zbirke Erika Oblaka, *Zgodovina likalnikov in likalnih pripomočkov*, ki smo jo odprli 28. junija 2017, je obudila veliko spominov na likanje in nas seznanila z mnogimi zanimivostmi o likalnikih.

V spremni razstavnici publikaciji je bil predstavljen izbor fotografij 210 zbirateljevih likalnikov, ki so bile ponekod dopolnjene s fotografijami ali slikovnim gradivom likalnikov in likalnih pripomočkov slovenskih ter tujih muzejev. Večina likalnikov in likalnih pripomočkov iz Erikove zbirke datira v drugo polovico 19. in prvo polovico 20. stoletja. Publikacija je prva slovenska knjiga z obravnavano tematiko, tako razstava kot publikacija pa sta bili del aktivnosti v okviru projekta Slovenska pot kulture železa.⁸

Priznani ljubiteljski fotograf Ciril Ambrož nas je v zelo zanimivem predavanju ob razstavi *Človek za masko* poučil o slovenskih pustnih običajih ter nam na ogled postavil prelepe izrazne fotografije ljudi, oblečenih v pustne šeme (odprtje 8. februarja 2018).

Naslovnica in notranja platnica razstavne publikacije.

Arheološko obarvana razstava *Gospodarji prehodov* (odprtje 12. aprila 2019) je prikazala Ptuj na prehodu iz bronaste v železno dobo.

⁷ Ormoški frančiškani so po ukinitvi samostana 5. aprila 1786 odšli v varaždinski samostan in vzeli s seboj del svojega imetja, med drugim tudi sliko *Žalostne Matere Božje*, ki je delo ptujskega slikarja Franca Antona Pachmayerja. Glasbeni avtomat se je nekdaj nahajal v gostilni Franca Mahoriča (zbirateljevega dedka) na Ptujju.

⁸ Hartman, 2017.

Avtorja razstave Aleksandra Nestorović in Andrej Preložnik sta jo simbolično poimenovala Gospodarji prehodov, saj mnoge najdbe izpred treh tisočletij kažejo, da je bilo Podravje v obravnavanem času v razcvetu; naselbine so se vrstile ena za drugo, pri čemer je bila največja v Ormožu, najgosteje poseljen pa je bil Ptuj z okolico. Veljaki, ki so živeli ob reki, so znali izkoristiti nove razmere in so bili resnični gospodarji mnogoterih prehodov – prek reke, med pokrajinami in kulturami.⁹

9. oktobra 2020 smo postavili v pristavi na ogled razstavo *Ormoški grad – dom opremljen z okusom, ljubeznijo in s sanjami, Oprema gradu v prvi polovici 20. stoletja*.

V knjigi in na razstavi so bili predstavljeni izbrani pohištveni kosi in druga oprema, ki je nekdaj lepšala dom zadnje plemiške lastnice Irme Wurmbrand Georgievits. Predvsem zaradi umetniške kvalitete, pa tudi mojstrske izdelave in visoke zgodovinskopričevalne vrednosti, so za nas toliko dragocenejši še ohranjeni pohištveni kosi, peči, slike od 17. do 19. stoletja, redki dragoceni knjigi, ura in lestenca ter tudi druga oprema, katere nahajališče danes žal ni znano.¹⁰ Razstava je bila iz pristave 25. februarja 2021 preseljena v ormoški grad.

Razstava *Pisani svet pupik (odprtje 13. marca 2021)* predstavlja punčke, igrače mnogih generacij otrok preteklega stoletja, ki so se do danes zelo spremenile. Sprva so bile izdelane iz cunj in bile predvsem igračke deklic. Marsikateri je tako preprosto izdelana punčka iz ostankov blaga predstavljala edino igračo, zato je nanjo še posebej skrbno pazila. Najstarejša na razstavi predstavljena punčka je izdelana iz porcelana in stara okoli sto let.¹¹

Ohranjeni pohištveni kosi iz ormoškega gradu.
Hrani: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož.
Foto: Manica Hartman.

Naslovnica publikacije.

b. Dogodki za otroke

Ti dogodki so potekali večinoma ob sobotnih dopoldnevih v prijetni družbi otrok in njihovih staršev, ki so se zabavali ob pestrem programu vsakokratnih gostov oziroma animatorjev.

7. novembra 2012 so se nam otroci in starši pridružili na pravljичni urici in muzejski delavnici *Z nami po skriti zaklad*. Sodelavki iz knjižnice Ormož Leonida in Nina sta najprej otrokom prebrali pravljico Tina in Tine, nato je sledila ustvarjalna delavnica, kjer so lahko otroci pokazali svoje spretnosti v izdelovanju različnih prazničnih dekoracij. Ob koncu dogodka so nanje čakala tudi darila; izvedli smo srečelov, v katerem je lahko vsak dobil zanimivo knjigo ali igračo.

Pravljična urica z otroki.
Foto: Nina Mertik.

⁹ Nestorović, Težak, 2019.

¹⁰ Hartman, 2020.

¹¹ Korpič, 2015.

6. februarja 2015 nas je zabaval čarodej Albin Anžel, ki je na pustno obarvani predstavi na pravljичno-humorističen način pričaral otrokom svet, poln čarovnij.

Za zabavo otrok je bilo poskrbljeno tudi s pustnim grajskim kinom 2. marca 2019. Kino je bil namenjen predvsem najmlajšim obiskovalcem, ki so se zabavali ob ogledu filma in različnih igrarh, nato pa so lahko tudi zaplesali v maskah.

Vabilo na predstavo.

c. Prireditve v sodelovanju z muzejsko enoto Ormož

Muzejska enota Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož sodeluje z drugimi muzeji, Občino Ormož, z mnogimi društvi in zavodi na Ormoškem in po Sloveniji. Večletno sodelovanje spleta z Gimnazijo Ormož, osnovnimi šolami, s knjižnico, turističnimi ustanovami, z Zgodovinskim društvom Ormož in drugimi. Sodelujemo pri pripravi razstav, strokovnih publikacij, izvedbi predavanj, simpozijev, okroglih miz, delavnic za otroke ipd. Omenjene aktivnosti so se odvijale v Grajski pristavi, nekatere pa tudi v ormoškem gradu ali parku.

Novembra 2012 smo gostili razstavo *Mesta in trgi ob hrvaško-slovenski meji*, ki so jo pripravili sodelavci Zgodovinskega arhiva na Ptuj, Zgodovinskega arhiva Celje, Pokrajinskega arhiva Maribor, Državnega arhiva Zagreb, Državnega arhiva Varaždin in Državnega arhiva za Medžimurje iz Čakovca.

20. junija 2013 je razstava *Zakladi Gorenjske* odstrla pravo zakladnico ohranjene ljudske ustvarjalnosti, 30. septembra istega leta je bila slovesno odprta gostujoča razstava Univerzalnega muzeja Joanneum, ki je predstavila izjemen skupni projekt Inter Arch-Steiermark arheologinj in arheologov avstrijske Štajerske in Slovenije.

Z gostujočo razstavo Pomurskega muzeja Murska Sobota smo 3. februarja 2015 predstavili nekaj značilnih in unikatnih skrinj omenjenega muzeja. Avtorica razstave, etnologinja Jelka Pšajd, je v spremnem katalogu zapisala takole: »Skrinja velja za najstarejši in stoletja najpomembnejši del notranje opreme, v katero so polagali duhovno in materialno bogastvo. In kljub temu da je njeno odpiranje kot razkritje, razodetje, ne daje odgovorov na vsa vprašanja, kajti skrinje so se resda ohranile, a ljudje, ki bi znali o njih povedati več, so že davno odšli.«

14. junija 2016 smo postavili na ogled fotografsko razstavo Muzeja novejšje zgodovine Slovenije *Lučke prihodnosti, otroci na fotografijah 20. stoletja*. Fotografije so ilustrirale različna razpoloženja na obrazih otrok, videz njihovih oblek, igrače, podobe okolja, v katerem so živeli. V fotografski objektiv so jih ujeli različni znani in neznani avtorji (med drugimi Božidar Jakac, Nace Bizilj, Marjan Ciglič, Edi Šelhaus in Tone Stojko). Razstavljenе fotografije so nastajale v obdobju med obema svetovnjima vojnoma pa vse do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja.¹²

Universalmuseum
Joanneum GmbH

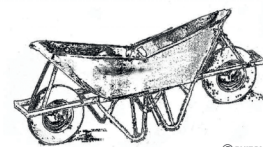
Razstava „V novi luči“

Arheološka dediščina Štajerske iz Univerzalnega muzeja Joanneum

Otvoritev 13.06.2013 ob 18:00 uri

Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož,
Grajska pristava Ormož
Kolodvorska 9
2270 Ormož

Odpiralni čas
14.06.2013-30.09.2013
pon.-pet. 8-15
sob. 9-14

© RHIZOM

Vabilo na razstavo.

¹² <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BLZ1EJAH>.

8. februarja 2017 smo gostili razstavo Mestnega muzeja Varaždin *Lov in plemstvo na varaždinskem območju*. Predstavljen je bil del razstave Varaždin pod krono Habsburžanov, ki je bila v letu 2016 na ogled v Mestnem muzeju Varaždin. Avtorica razstave Spomenka Težak je predstavila slike, fotografije in lovsko opremo, ki so ponazarjale lov v Varaždinu kot obliko zabave in druženja plemičev v preteklosti, zlasti na posestvih plemiških družin Batthány, Drašković, Erdödy in družine Bombelles, ki so jih občasno obiskovali tudi člani habsburške cesarske in kraljeve družine.¹³

2. decembra 2017 smo skupaj s Knjižnico Franca Ksavra Meška Ormož pripravili muzejski večer o ženi, ljudski pisateljici, družbenopolitični delavki, planinki Erni Meško.

Razstavo *Iskanje sestre Magdalene – Betke (Betike) Kajnič v Indiji* smo pripravili **18. maja 2018** ob mednarodnem dnevu muzejev. Prireditve se je udeležil tudi veleposlanik Indije v Sloveniji Jit Mann, saj je bila razstava posvečena sestri Magdaleni, loretinki, ki je v Indiji preživela 57 let, ne da bi se enkrat samkrat vrnila v rojstno Veliko Nedeljo. Ta ženska se je leta 1928 skupaj z eno največjih humanitarnih ikon 20. stoletja, mlado Agnes Gonxho Baojaxhiu (kasneje mater Terezo), odpravila na pot v Indijo in bila po pripovedovanju drugih misijonark izjemno priljubljena med reveži.¹⁴

Fotografija Betike Kajnič in matere Tereze, ohranjena v hiši matere Tereze v Kalkuti. Hrani: Ana Jelnikar.

31. avgusta 2019 smo se z otroki podali na *Lov za zakladom*, ki smo ga oplemenitili z grajskimi igrami. Prireditve sta pripravila javni zavod za Turizem, kulturo in šport Občine Ormož v sodelovanju z muzejem in Maistri Marpurgi iz Maribora.

Otroci so se pomerili tudi v streljanju z lokom. Foto: Dajana Horvat.

7. septembra 2019 sta Občina Ormož in muzej pripravila *slavnostno akademijo ob 150. obletnici osmega tabora v Ormožu (1869–2019)*. Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je bil tudi pokrovitelj dogodka.¹⁵

Slavnost je potekala pred ormoškimi gradom v prisotnosti nekaj sto udeležencev. Foto: Kabelska televizija Ormož.

7. januarja 2020 je potekal zanimiv muzejski večer *Zgodbe domačih inovatorjev*. Gost večera je bil Rajko Topolovec; večer smo pripravili v sodelovanju z društvom Antonovanje na Kogu. Na muzejskem večeru je predstavil poseben klopotec oziroma »intervalno elektronsko zvočno strašilo na vetrni pogon«, ki ga je uspel tudi patentirati.

¹³ Težak, 2017.

¹⁴ <https://www.dnevnik.si/1042748662>,

<https://www.zrc-sazu.si/sl/dogodki/iskanje-magdalene-odprtje-razstave-o-slovenskih-misijonarjah-v-indiji>.

Avtorica razstave dr. Ana Jelnikar, znanstvena sodelavka Inštituta za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU v Ljubljani, je podatke za razstavo zbrala v okviru raziskovalnega projekta Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije Slovenske misijonarke v Indiji: pozabljeno poglavje v medkulturnih odnosih.

¹⁵ Putarek, 2019.

Društvo za ohranjanje dediščine Prleški železničar je v sodelovanju z muzejsko enoto Ormož 11. junija 2021 s predstavitvijo zbornika *Pogled na zgodovino železnice Prlekije in Prekmurja na prelomu modernizacije počastilo 160. obletnico odprtja proge Pragersko–Ptuj–Ormož–Čakovec–Velika Kaniža*. Društvo je že leta 2016 pripravilo simpozij, letos pa je bil predstavljen širši javnosti zbornik referatov simpozija, za katerega so zaslužni avtorji referatov, sicer odlični poznavalci železniške dediščine, hkrati pa tudi pisci mnogih drugih strokovnih prispevkov. Objavljenih je bilo sedemnajst strokovnih prispevkov.

Udeleženci prireditve v Osluševcih.
Foto: Arhiv društva Prleški železničar.

II. Muzejska enota Ormož pripravlja občasne razstave tudi v avli Občine Ormož, zato velja omeniti tudi nekaj tamkajšnjih razstav.

17. junija 2014 je potekalo odprtje razstave *Stenske vezenine*, s katero smo predstavili predvsem vezenine, ki so imele nekoč krasilno vlogo. Obesili so jih večinoma na zid ob umivalniku, štedilniku, pri zaboju za drva, mizi, ob postelji ali bogecovem kotu, ki je bil v osrednjem prostoru kmečke hiše.¹⁶

28. junija 2016 so bile na ogled arheološke ostaline srednjeveškega Ormoža, predvsem različno keramično posodje, oljenke in pečnice. Ob tem je bila razstava bogata tudi s slikovnim gradivom – panoji so predstavili Ormož in okolico vse od prazgodovinskih obdobjih do rimskega časa.¹⁷

Razstava *Neznano o znanih, Radoševa babica (odprtje 12. junija 2018)* je poudarila pomen in vlogo babiškega poklica, podrobneje pa je predstavila tudi Jožico Petek, ki se je mnogi Ormožani še danes s hvaležnostjo spomnimo; poznamo jo kot Radoševo babico.

Ob koncu naj omenimo še razstavo *Majhna ali velika uresničena želja osreči srce*, ki je bila na ogled od **25. maja do 31. avgusta 2021**. Razstavljeni predmeti so spomnili na otroške in odrasle želje ljudi preteklega in tega stoletja, ob tem pa so bili na ogled tudi predmeti, ki so izgubili svoj praktični pomen in ostali materializiran, s toplimi čustvi napolnjen spomin (kot npr. spominska knjiga, poročni prstan, poročna fotografija ipd.).

Jožica s svojo hčerko Nadico (poročeno Granduč).
Last: Nadica Granduč.

Pogled na razstavo.
Foto: Manica Hartman.

¹⁶ Korpič, 2014.
¹⁷ Lamut, 2016.

Povzetek

S slovesnim odprtjem 16. septembra 2011 je Grajska pristava s svojo novo podobo omogočila pot v pestro muzejsko, glasbeno in tudi v bogato kulturno ter družabno dogajanje. Številne muzejske prireditve in prireditve različnih društev, zavodov ... so bile do danes organizirane v njenih prostorih. Tu pa niso bile organizirane zgolj navedene prireditve, temveč je bilo teh še dosti več, saj je souporabnik t. i. Bele dvorane tudi Glasbena šola Ormož, ki je pripravila v minulem desetletnem obdobju mnoge koncerte, delavnice ... Pogosto so v prostorih pristave tudi prireditve, ki jih organizirajo Zavod za kulturo, turizem in šport Občine Ormož, Občina Ormož ter mnoga društva od blizu in daleč.

Zagotovo lahko trdimo, da je pristava nepogrešljiv prostor, kjer domujejo glasba, kultura in umetnost, zato bomo tudi v prihodnje skrbeli za zanimive dogodke, ki bodo vsak po svoje dodali kamenček v mozaik različnih prireditev muzejske enote Ormož.

Ključne besede: Grajska pristava Ormož, prireditve, razstave, muzejski vikend

Literatura in viri

- * Manica Hartman, *Grajska pristava v Ormožu je do danes gostila številne prireditve*, Zgodovinski zapisi št. VIII (ur. Manica Hartman), Zgodovinsko društvo Ormož, Ormož, 2011, str. 98–99.
- * Manica Hartman, *Grajska pristava je pomemben del zgodovinske pričevalnosti, s svojim ponovnim odprtjem pa je postala dom ormoške in širše kulturne, muzejske in glasbene dejavnosti*. V: Zbornik Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož 3, 2013, str. 58–59.
- * Manica Hartman, Erik Oblak, *Likalniki sveta iz zasebne zbirke Erika Oblaka, Zgodovina likalnikov in likalnih pripomočkov*, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ormož, 2017, str. 7.
- * Manica Hartman, *Oprema ormoškega gradu v prvi polovici 20. stoletja*. V: Ormoški grad, dom opremljen z okusom, ljubeznijo in s sanjami, Oprema gradu v prvi polovici 20. stoletja, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ormož, 2020, str. 14.
- * Nevenka Korpič, *Stenske vezenine*, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ormož, 2014.
- * Nevenka Korpič, *Pisani svet pupik*, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ormož, 2021.
- * Brane Lamut, *Arheološke ostaline srednjeveškega Ormoža*, razstavna zloženska, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ormož, 2016.
- * Teja Močnik, Barbara Niskač Turk, *Lučke prihodnosti: Otroci na fotografijah 20. stoletja*. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, letnik 52, številka 1/4, str. 110–111. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BLZ1EJAH>, [12. 6. 2021].
- * Aleksandra Nestorovič, Andrej Preložnik, *Gospodarji prehodov*, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ptuj, 2019.
- * Jelka Pšajd, *Škrinje so se ohranile, ljudje so pa že davno odšli. Škrinje v zbirki Pomurskega muzeja Murska Sobota*, Pomurski muzej, 2014.
- * Spomenka Težak, et al., *Lov in plemstvo na varaždinskem območju*, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, Ptuj, 2017.
- * Ana Jelnikar, *Magdalena, slovenska redovnica, ki je z materjo Terezo odšla v Indijo*. Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042748662>, [12. 6. 2021].
- * Ana Jelnikar, *Iskanje Magdalene – razstava o slovenskih misijonarjih v Indiji. Na ogled do 10. septembra*. Dostopno na: <https://www.zrc-sazu.si/sl/dogodki/iskanje-magdalene-odprtje-razstave-o-slovenskih-misijonarjah-v-indiji>, [29. 8. 2021].
- * M. Ogrin, *Maruša Zorec je dobitnica nagrade Prešernovega sklada*. Dostopno na: <http://trajekt.org/2012/02/09/marusa-zorec-je-dobitnica-nagrade-presernovega-sklada/>, [12. 6. 2021].
- * Karolina Putarek, *S slavnostne akademije ob 150. obletnici osmega slovenskega tabora v Ormožu (1869–2019)*. Dostopno na: <https://ktv-ormoz.si/s-slavnostne-akademije-ob-150-obletnici-osmega-slovenskega-tabora-v-ormozu-1869-2019/>, [29. 8. 2021].